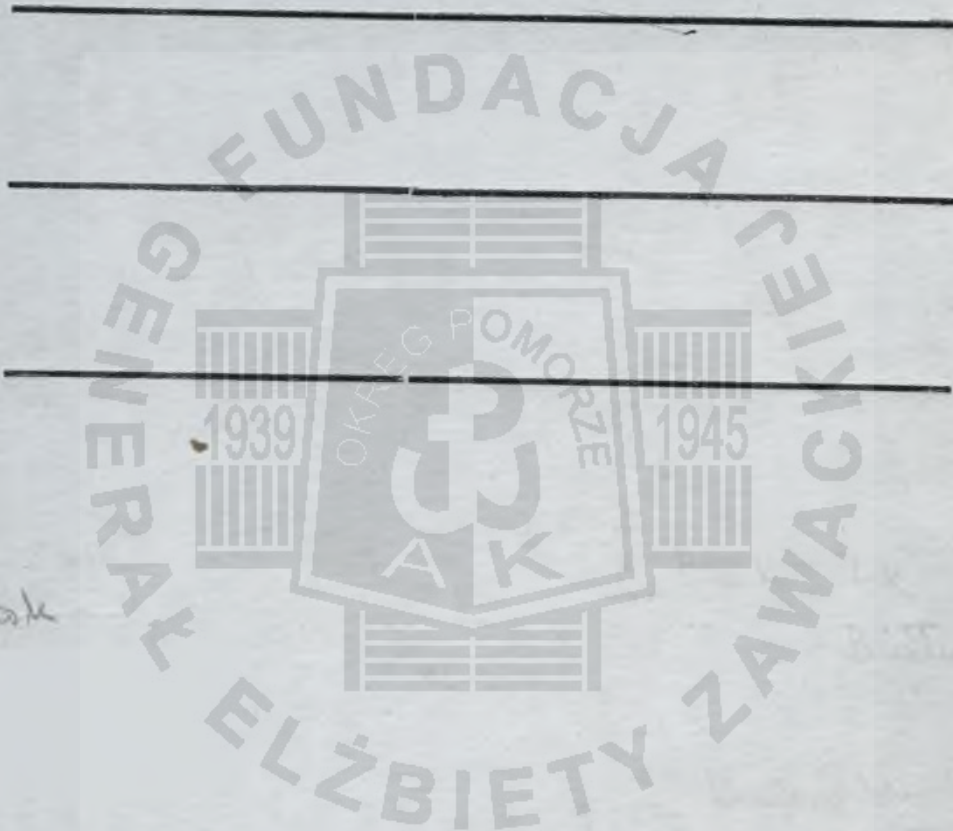

MEMORIAŁ

General Marii Wittek

15-131 Białystok

PHK AK
Białystok
KW

26 II 2007

ppon.

KRAJEWSKA Lofia
zam. Około-Kuśak
ps. Hładka

2-pie komendantki Okręgu Białostockiego
WSK

2151¹/WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI

ppor Zofia Krajewska - Onofrejewska -
Kutak

WSK 2151

MEMORIAL

General Marii Wittek

✓ I/1. Relacja ✓ k. 9, s. 1-9

✓ I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora ✓ k. 3, s. 1-4

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

✓ II. Materiały uzupełniające relację ✓ k. 8, s. 1-8

III/1 — Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 — Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 — Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 — Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 — inne..

✓ IV. Korespondencja ✓

✓ V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓

VI. Fotografie ✓ ksero 1 szt, oryg. - 4 szt

I/1 Relacja własna

Relacja własna mps (kopia) k 4, s 4 - 2 egzemplarze

Zyciorys Bielżyńsk 18.IX 2001 manuskrypt (kiers) k 5-9, s 5-9

Relacja uczestnika walk o niepodległość.

1. Dane osobiste.

Zofia Krajewska-Około-Kużak, nazwisko panięskie: Krajewska, pseudonim: "Władka".

Data i miejsce urodz.: 25 maja 1910r. Ostrów Mazowiecka.

Rodzice: Wincenty i Stanisława z Kucharskich.

Środowisko: ojciec- urzędnik państwowy, mąż+ inżynier elektryk i górnik

Wykształcenie: Uniwersytet Warszawski, wydział humanistyczny, nauczycielka historii w Liceum dla Pracujących w Białymstoku, obecnie na emeryturze

Adres obecny: 15-131 Białystok ul.

2. Okres przedwojenny.

Studia na wydziale humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego ukończyłam w r. 1933, potem uczęszczałam jeszcze na Studium Pedagogiczne pod kierownictwem prof. Bałaya. Ukończyłam je z wynikiem dobrym. Miałam więc pełne kwalifikacje, a mimo to pracy nie mogłam znaleźć. Udało mi się jedynie otrzymać pozwolenie na bezpłatną praktykę w gimnazjum, które niedawno ukończyłam. Dopiero w styczniu 1938r. dostałam 10 godz. lekcyj płatnych i tak już pozostało do wybuchu wojny.

Od czasów studenckich /od 1930r./ należałam do PWK, z zapalem jeździłam na obozy szkoleniowe do Garczyna na Pomorzu, do Istebnej. PO przeszkoleniu prowadziłam zajęcia P. w jednej ze szkół warszawskich.

Miałam dobre wyniki w strzelaniu z broni małokalibrowej. W roku 1930 czy 31 na ogólnopolskich zawodach młodzieżowych w Scałe nasz trzyosobowy zespół zdobył 1-sze miejsce w strzelaniu z pozycji leżącej, kłęczącej i stojącej. Otrzymałam piękny złoty medal, który niestety zaginał mi w czasie wojny.

Ostatni raz byłam na obozie P. w lipcu 1939r. w Istebnej pełniąc funkcję szefa kompanii.

3. Okres okupacji.

W okresie władzy radzieckiej na Białostocczyźnie pracowałam jako nauczycielka języka polskiego w Niepełnej średniej Szkole Nr. 20 w Białymstoku przy ul. Mazowieckiej

Okupacja niemiecka rozpoczęła się u nas w czerwcu 1941r. We wrześniu tegoż roku o. Marie Kolendo, b. dyrektor gimnazjum żeńskiego w Białymstoku, działająca z ramienia Delegatury Rządu w Londynie, wciągnęła mnie jako swoją dawną znajomą do tajnego nauczania. Uczylałam więc na kawałkach łaciny przez cały okres okupacji, nie tylko aresztę u p.4 Kolendo ale i u innych organizatorów jak: A. Róbarczykowa

i p. Jabłońska.

W listopadzie 1941r. zostałam wciągnięta do pracy kenspiracyjnej w Związku Walki Zbrojnej przez Wandę Poczeb- but Odlanigką. Po zaprzysiężeniu otrzymałam pseudonim "Wła- dka" i skierowanie do Komendanta Obszaru /pseud. "Topór" lub "Anna"/ na łączniczkę do jego wyłącznej dyspozycji.

Do moich obowiązków należało przyjmowanie w różnych punktach miasta- w zakonspirowanych mieszkaniach- kores- pondencji od kurierów z całego obszaru, obejmującego oprócz Białegostoku Grodno i Nowogródek. Całą pocztę odnosiłam Komendantowi w ~~sta~~ umówione miejsce, potem do szyfrantów i wreszcie znowu do niego.

Pamiętam, że najczęściej moje spotkania z Komendan- tem odbywały się w mieszkaniu lekarzy dentyistów Cichońskich przy ul. Pałacowej i w domu prof. Konstantego Kosińskiego przy ul. Słonimskiej. Szyfrantami było dwoje młodych inży- nierów-mażeństwo przy ul. Orlej.

Z czasem najpilniejszą szyfrantką stała się wcią- gnięta przeze mnie moja serdeczna przyjaciółka szkolna Zofia Ginterówna. Miała ona ukończony kurs juzistek w Ze- grzu i do wojny pracowała na poczcie w Krakowie. PO wybu- chu wojny zmobilizowana jako juzistka przeszła całą kam- panię wojenną i wreszcie powróciła do rodzinnego Białego- stoku razem z nieodstępna towarzyszką Wandą Dąbrowską zwa- ną "Kajtkiem".

Wkrótce jej mieszkanie przy ul. Augustowskiej stało się miejscem, gdzie najsprawniej rozpracowywano wszelkie szy- fry. Bywałam tam gościem codziennym i to w różnym charakte- rze, bo lubiłyśmy się bardzo. Niestety w lipcu 1942r. Gestapo szukając kogo innego niespodziewanie wtargnęło do ich mieszkania i zabrało wszystkich obecnych wtedy t.j.: Zo- fię Ginterównę pseud. "Barbara", Kajtkę i oficera w.p. Leonida Juwżenkę, narzeczonego Zofii.

Ostrzeżona w porę musiałam opuścić Białystok, byłam chwilowo spalona. Z komendantem już nigdy więcej się nie zetknęłam. Ukrywałam się u przyjaciela brata na wsi w Bajkach Starych. PO trzech miesiącach powróciłam do miasta i do pracy, ale już w innym charakterze. W tym czasie rozpoczęła się reorganizacja ruchu operu tak zw. akcja scaleniowa, powstała Armia Krajowa z wielu organi- zacji wojskowych, między innymi i z ZWZ. Powstała też Wojskowa Służba Kobiety. Zostałam przydzielona do kome- dantki WSK jako jej zastępca, praktycznie byłam jej 5- cenniczką. Zaczęła się nowa okna pracy.

W początkach listopada 1942r. /2 lub 3/ przeżyłam ciężki wstrząs: cała grupa aresztowana w lipcu przy ul. Augustowskiej została na dziedzińcu więziennym w Białymstoku rozstrzelana.

Komendantką WSK na okręg białostocki była Helena Hetmanowska z zawodu nauczycielka. Jako jej zastępca utrzymywałam kontakt między nią a łączniczkami z terenu lub innymi osobami, odbywałam podróże pociągiem do Gredna, Łomży, Wołkowyska. We wsi Protasy odległej od Białegostoku o 13km. był punkt, gdzie wykonywane fotografie do paszportów, bywałam tam dość często oczywiście na piechotę, latem czasami na wypożyczonym rowerze.

Wieś Hermanówka /12km./ była ośrodkiem bardzo zaangażowanym i tam często docierałam z poleceniami od Komendantki. W wielu jeszcze innych wsiach były punkty, z którymi trzeba było utrzymywać łączność np. Lewickie, Dobrzyniewei i inne.

W samym mieście znałam kilka mieszkań przeznaczonych dla gości z zewnątrz lub osób, które musiały przeczekiwać jakiś niepomyślny okres. Jedno z takich mieszkań należało do p.p. Goliszewskich przy ul. Wróblej. Stanisława Goliszewska była moją przyjaciółką z lat szkolnych. Jej mieszkanie do końca było bardzo pewnym azylem. Do końca t.j. do lipca 1943r. kiedy to z całą rodziną: mężem Wacławem i trojgiem dzieci padła ofiarą masowych aresztowań. Najpierw aresztowane jej męża w miejscu pracy, po kilku godzinach ją samą z dziećmi 5-letnim Andrzejem, 3-letnim Jerzym i 6-miesięczną Elżbietą. Wszyscy tego samego dnia zostali w najokrutniejszy sposób zamordowani pod Starosielcami koło Białegostoku

Uratowała się tylko siostra Stanisławy Goliszewskiej mieszkająca z nią razem i pracująca w fabryce tytoniu Halinka Miecicka lat 22. Oczywiście zamieszkała u nas do czasu, dopóki nie przepadła gdzieś w drodze do Wilna wiosną 1944r. Od tego czasu słuch o niej zaginął. Była to jej pierwsza i ostatnia wyprawa.

Późną jesienią i latem 1944r. były pełne ręce roboty, pieszo lub na rowerze trzeba było przemykać się w pobliżu lub nawet wprost poprzez niemieckie oddziały manewrujące na szosach podmiejskich.

29 listopada 1944r. zostałam zatrzymana przez władze radzieckie. Znalazłam się w obozie w Stalingorsku razem z dużą grupą byłych współpracowniczek. Koniec wojny zastał nas jeszcze na obczyźnie. Większość mojej grupy w tym również i ja powróciliśmy do kraju w połowie stycznia 1946r.

4. Okres powojenny

Do pracy zgłosiłam się 1 kwietnia 1946r. Musiałam przedtem pozbyć się wielu delegiwości. Z początku znalazłam zatrudnienie w Kuratorium Okręgu Szkolnego Białostockiego, skąd już po miesiącu zostałam przeniesiona na etat nauczycielki historii do 1-go Liceum Ogólnokształcącego dla Pracujących /szkoła ta nazywała się początkowo Gimnazjum i Liceum dla Dorosłych/ W roku 1958 zostałam zastępcą dyrektora tej szkoły i na tym stanowisku pozostałam aż do roku 1972 t.j. do czasu przejścia na emeryturę. Otrzymałam Złoty Krzyż Zasługi i Medal Tysiąclecia.

Za działalność w ruchu oporu otrzymałam stopień podporucznika, Srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami oraz Krzyż Walecznych po raz pierwszy.

Relacja uczestnika walk o niepodległość.

1. Dane osobiste.

Zofia Krajewska-Około-Kużak, nazwisko panięnskie: Krajewska, pseudonim: "Władka".

Data i miejsce urodz.: 25 maja 1910r. Ostrów Mazowiecka.

Rodzice: Wincenty i Stanisława z Kucharskich.

środownisko: ojciec- urzędnik państwowy, mąż+ inżynier elektryk i górnik

Wykształcenie: Uniwersytet Warszawski, wydział humanistyczny, nauczycielka historii w Liceum dla Pracujących w Białymstoku, obecnie na emeryturze

Adres obecny: 15-131 Białystok ul. Pietrasze 14 tel. 3-63-89.

2. Okres przedwojenny.

Studia na wydziale humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego ukończyłam w r. 1933, potem uczęszczałam jeszcze na Studium Pedagogiczne pod kierownictwem prof. Bałaya. Ukończyłam je z wynikiem dobrym. Miałam więc pełne kwalifikacje, a mimo to pracy nie mogłam znaleźć. Udało mi się jedynie otrzymać pozwolenie na bezpłatną praktykę w gimnazjum, które niedługo ukończyłam. Dopiero w styczniu 1938r. dostałam 10 godz. lekcyj płatnych i tak już pozostało do wybuchu wojny.

Od czasów studenckich /od 1930r./ należałam do PWN, z zapalem jeździłam na obozy szkoleniowe do Garczyna na Pomorzu, do Istebnej. PO przeszkoleniu prowadziłam zajęcia P. w jednej ze szkół warszawskich.

Miałam dobre wyniki w strzelaniu z broni małokalibrowej. W roku 1930 czy 31 na ogólnopolskich zawodach młodzieżowych w Sosnie nasz trzyciosobowy zespół zdobył 1-sze miejsce w strzelaniu z pozycji leżącej, kłęczącej i stojącej. Otrzymałam piękny złoty medal, który niestety zaginał mi w czasie wojny.

Ostatni raz byłam na obozie P. w lipcu 1939r. w Istebnej pełniąc funkcję szefa kompanii.

3. Okres okupacji.

W okresie władzy radzieckiej na Białostocczyźnie pracowałam jako nauczycielka języka polskiego w Niepełnej średniej Szkole Nr. 20 w Białymstoku przy ul. Mazowieckiej

Okupacja niemiecka rozpoczęła się u nas w czerwcu 1941r. We wrześniu tegoż roku p. Maria Kolenda, b. dyrektor gimnazjum żeńskiego w Białymstoku, działająca z ramienia Delegatury Rządu w Londynie, wciągnęła mnie jako swoją dawną znajomą do tajnego nauczania. Uczylałam więc na kompletnej Pacynie przez cały okres okupacji, nie tylko u siebie u p. Kolendo ale i u innych organizatorek jak: A. Rubaszewskiej

i p. Jabłońska.

W listopadzie 1941r. zostałam wciągnięta do pracy kspiracyjnej w Związku Walki Zbrojnej przez Wandę Poczobut Odlanicką. Po zaprzysiężeniu otrzymałam pseudonim "Władka" i skierowanie do Komendanta Obszaru /pseud. "Topór" lub "Anna"/ na łączniczkę do jego wyłącznej dyspozycji.

Do moich obowiązków należało przyjmowanie w różnych punktach miasta- w zakonspirowanych mieszkaniach- korespondencji od kurierów z całego obszaru, obejmującego oprócz Białegostoku Grodno i Nowogródek. Całą pocztę odnosiłam Komendantowi w ~~z~~ umówione miejsce, potem do szyfrantów i wreszcie znowu do niego.

Pamiętam, że najczęściej moje spotkania z Komendantem odbywały się w mieszkaniu lekarzy dentystów Cichońskich przy ul. Pałacowej i w domu prof. Konstantego Kosinińskiego przy ul. Słonimskiej. Szyfrantami było dwoje młodych inżynierów-mażeństwo przy ul. Orlej.

Z czasem najpilniejszą szyfrantką stała się wciągnięta przeze mnie moja serdeczna przyjaciółka szkolna Zofia Ginterówna. Miała ona ukończony kurs juzistek w Żerzcu i do wojny pracowała na poczcie w Krakowie. PO wybuchu wojny zmobilizowana jako juzistka przeszła całą kampanię wojenną i wreszcie powróciła do rodzinnego Białegostoku razem z nieodstępna towarzyszką Wandą Dąbrowską zwaną "Kajtkiem".

Wkrótce jej mieszkanie przy ul. Augustewskiej stało się miejscem, gdzie najsprawniej rozpracowywano wszelkie szyfry. Bywałam tam gościem codziennym i to w różnym charakterze, bo lubiłyśmy się bardzo. Niestety w lipcu 1942r. Gestapo szukając kogo innego niespodziewanie wtargnęło do ich mieszkania i zabrało wszystkich obecnych wtedy t.j.: Zofię Ginterównę pseud. "Barbara", Kajtkę i oficera w.p. Leonida Juwżenkę, narzeczonego Zofii.

Ostrzeżona w porę musiałam opuścić Białystok, byłam chwilowo spalona. Z komendantem już nigdy więcej się nie zetknęłam. Ukrywałam się u przyjaciela brata na wsi w Bajkach Starych. PO trzech miesiącach powróciłam do miasta i do pracy, ale już w innym charakterze. W tym czasie rozpoczęła się reorganizacja ruchu oporu tak zw. akcja scaleniowa, powstała Armia Krajowa z wielu organizacji wojskowych, między innymi i z ZWZ. Powstała też Wojskowa Służba Kobiet. Zostałam przydzielona do komendantki WSK jako jej zastępcą, praktycznie byłam jej łączniczką. Zaczęła się nowa akcja pracy.

W początkach listopada 1942r. /2 lub 3/ przeżyłam ciężki wstrząs: cała grupa aresztowana w lipcu przy ul. Augustowskiej została na dziedzińcu więziennym w Białymstoku rozstrzelana.

Komendantką WSK na okręg białostocki była Helena Hermanowska z zawodu nauczycielka. Jako jej zastępca utrzymywałam kontakt między nią a łączniczkami z terenu lub innymi osobami, odbywałam podróże pociągiem do Grodna, Łomży, Wętkowyska. We wsi Protasy odległej od Białegostoku o 13km. był punkt, gdzie wykonywane fotografie do paszportów, bywałam tam dość często oczywiście na piechotę, latem czasami na wypożyczonym rowerze.

Wieś Hermanówka /12km./ była środkiem bardzo zaangażowanym i tam często docierałam z poleceniami od Komendantki. W wielu jeszcze innych wsiach były punkty, z którymi trzeba było utrzymywać łączność np. Lewickie, Dobrzyniewe i inne.

W samym mieście znałam kilka mieszkań przeznaczonych dla gości z zewnątrz lub osób, które musiały przeczekiwać jakiś niepomyślny okres. Jedno z takich mieszkań należało do p.r. Goliszewskich przy ul. Wróblej. Stanisława Goliszewska była moją przyjaciółką z lat szkolnych. Jej mieszkanie do końca było bardzo pewnym azylem. Do końca t.j. do lipca 1943r. kiedy to z całą rodziną: mężem Wacławem i trojgiem dzieci padła ofiarą masowych aresztowań. Najpierw aresztowane jej męża w miejscu pracy, po kilku godzinach ją samą z dziećmi 5-letnim Andrzejem, 3-letnim Jerzym i 6-Miesięczną Elżbietą. Wszyscy tego samego dnia zostali w najokrutniejszy sposób zamordowani pod Steresielcami koło Białegostoku. Uratowała się tylko siostra Stanisławy Goliszewskiej mieszkająca z nią razem i pracująca w fabryce tytoniu Halinka Miecicka lat 22. Oczywiście zamieszkała u nas do czasu, dopóki nie przepadła gdzieś w drodze do Wilna wiosną 1944r. Od tego czasu słuch o niej zaginął. Była to jej pierwsza i ostatnia wyprawa.

Późną jesienią i latem 1944r. były pełne ręce roboty, pieszo lub na rowerze trzeba było przemykać się w pobliżu lub nawet wprost poprzez niemieckie oddziały manewrujące na szesach podmiejskich.

29 listopada 1944r. zostałam zatrzymana przez władze radzieckie. Znalazłam się w obozie w Stalingoersku razem z dużą grupą byłych współpracowniczek. Keniec wojny zastał nas jeszcze na obczyźnie. Większość mojej grupy w tym również i ja powróciłyśmy do kraju w połowie stycznia 1946r.

4. Okres powojenny

Do pracy zgłosiłam się 1 kwietnia 1946r. Musiałam przedtem pozbyć się wielu delegiwości. Z początku znalazłam zatrudnienie w Kuratorium Okręgu Szkolnego Białostockiego, skąd już po miesiącu zostałam przeniesiona na etat nauczycielki historii do 1-go Liceum Ogólnokształcącego dla Pracujących /szkoła ta nazywała się początkowo Gimnazjum i Liceum dla Dorosłych/. W roku 1958 zostałam zastępcą dyrektora tej szkoły i na tym stanowisku pozostałam aż do roku 1972 t.j. do czasu przejścia na emeryturę. Otrzymałam Złoty Krzyż Zasługi i Medal Tysiąclecia.

Za działalność w ruchu oporu otrzymałam stopień podporucznika, Srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami oraz Krzyż Walecznych po raz pierwszy.

Ppor.c.w.mgr **Krajewska-Około-Kułak Zofia Bolesława ps."Władka"**
zam. 15-131 Białystok
ul.1
tel

Ż Y C I O R Y S

Urodziłam się w Ostrowi Mazowieckiej 25 maja 1910r. jako córka Wincentego Krajewskiego i Stanisławy z Kucharskich. Ojciec pracował w wyżej wymienionym mieście jako urzędnik państwowy w Urzędzie Skarbowym, a Matka zajmowała się domem i dziećmi, tzn. młodszym moim bratem Tadeuszem i najmłodszą siostrą Ireną

Wiedzę z zakresu szkoły powszechnej zdobyłam przy pomocy kuzynki Wandy Terpitz, która zajęcia lekcyjne ze mną miała w naszym domu. Następnie zdałam egzamin do miejskiego gimnazjum ośmioklasowego i tu uczyłam się aż do śmierci Matki w 1924r. Wkrótce zabrał nas Ojciec do Białegostoku, gdzie od 1922r. pracował w Izbie Skarbowej. Kontynuowałam tu naukę w Żeńskim Gimnazjum im. Anny z Sapiehów Jabłonowskiej i w 1928r. uzyskałam świadectwo maturalne. W tej szkole wstąpiłam do Związku Harcerstwa Polskiego i dwukrotnie brałam udział w obozach letnich organizowanych przez ten Związek. Następnie podjęłam studia historyczne na Uniwersytecie Warszawskim i w ich toku wstąpiłam do Przynależności Wojskowej Kobiet. Brałam udział we wszystkich kursach i szkoleniach tej organizacji przeznaczonych dla studentów, które najczęściej odbywały się w Garczynie i Istebnej. Po przeszkoleniu prowadziłam też zajęcia przynależności wojskowej w jednej ze szkół średnich w stolicy. Miałam dobre wyniki w strzelaniu z broni małokalibrowej. W 1930 lub 1931 roku na Ogólnopolskich Zawodach Młodzieżowych w Spale nasz trzyosobowy zespół zdobył złoty medal w strzelaniu w pozycjach: leżącej, klęczącej i stojącej. Niestety zaginął mi w czasie ostatniej wojny.

Ostatni raz byłam na obozie PWK w lipcu 1939r. w Istebnej, gdzie pełniłam funkcje szefa kompanii.

Studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego ukończyłam w 1933r. zdobywając stopień naukowy magistra historii. Wtedy, by mieć pełne kwalifikacje nauczyciela szkół średnich zapisałam się na Studium Pedagogiczne kierowane przez prof.

Baleya Ukończyłam je z wynikiem dobrym i powróciłam do rodziny w Białymstoku, ale tu nie było dla mnie etatowej pracy w szkołach tego miasta. Udało mi się jedynie otrzymać pozwolenie na bezpłatną praktykę w gimnazjum, które niedawno ukończyłam. Dopiero w styczniu 1938 r. dostałam 10 godzin lekcji płatnych i tak pozostało już do wybuchu wojny z hitlerowskimi Niemcami.

Ze względów rodzinnych nie mogłam brać udziału w działaniach białostockiej PWK we wrześniu 1939r., ale bezpłatnie oddałam krew dla rannych żołnierzy. W okresie powrześniowej okupacji Białostoczczyzny przez sowieckiego agresora pracowałam jako nauczycielka języka polskiego w Niepełnej Średniej Szkole Nr 20 w Białymstoku przy ul. Mazowieckiej.

Wojna niemiecko-sowiecka sprawiła, że pod koniec czerwca 1941 roku tereny nasze zajął okupant hitlerowski. Już we wrześniu tegoż roku p. Maria Kolendo, była dyrektor gimnazjum żeńskiego w Białymstoku, działająca z ramienia Delegatury Rządu na Kraj wciągnęła mnie, jako dawną znajomą, do tajnego nauczania. Przez cały czas tej okupacji uczyłam łaciny na kompletach organizowanych dla młodzieży szkół średnich miasta.

Już w listopadzie 1941r. ppor. c.w. Wanda Poczobut-Odlanicka zaprzysięgła mnie na rotę Związku Walki Zbrojnej i otrzymałam pseudonim "Władka". Równocześnie otrzymałam przydział do Sztabu Obszaru Nr 2 Białystok na łączniczkę do wyłącznej dyspozycji Komendanta, którym wtedy był płk dypl. August Emil Fiełdorf pseudonimy: Weller, Topór, Anna (późniejszy generał Nil). Do moich obowiązków należało przyjmowanie w różnych punktach miasta (w zakonspirowanych mieszkaniach) korespondencji od kurierów całego Obszaru Nr 2, który obejmował Okręgi ZWZ-AK: Białystok, Nowogródek i Polesie z częścią województwa warszawskiego. Całą pocztę odnosiłam Komendantowi w umówione miejsce, potem do szyfrantów i znów do Komendanta. Najczęściej moje spotkania z płk. Fiełdorffem odbywały się w mieszkaniu lekarzy dentystów Cichońskich przy ul. Pałacowej, prof. Konstantego Kosińskiego przy ul. Słonimskiej i dr Ireny Białówny przy ul. Św. Rocha oraz innych.

Szyfrantami początkowo było małżeństwo, inżynierowie mieszkający na ul. Orlej. Potem dołączyła do nich moja serdeczna przyjaciółka szkolna Zofia Ginterówna. Była szyfrantką i juzistką (kurs juzistek ukończyła przed wojną w Zegrzu), która

do wojny pracowała na poczcie w Krakowie. Zmobilizowana jako juzistka przeszła całą kampanię wrześniową i powróciła do rodzinnego Białegostoku razem z nieodstępą towarzyszką Wandą Dąbrowską, nazywaną "Kajtkiem". Właśnie obie udało się namówić do pracy przy szyfrach Obszaru. Wkrótce Zofii mieszkanie przy ul. Augustowskiej stało się też miejscem odczytywania i szyfrowania konspiracyjnej poczty. Bywałam tam codziennym gościem, bo bardzo siebie lubiłyśmy. Niestety! W lipcu 1942 roku Gestapo nie spodziewanie wtargnęło do ich mieszkania w poszukiwaniu kogoś innego i zabrało do aresztu wszystkich wtedy obecnych: Zofię Ginterównę ps. "Barbara" i jej narzeczonego Leonida Juwżenkę ps. "Łontka", "Leonidas", "Sawczyn" kpt. ZWZ-AK pełniącego w Obszarze funkcję szefa łączności oraz "Kajtka".

Ostrzeżona w porę musiałam opuścić Białystok jako "spalona". Z Komendantem Emilem Fieldorfem już nigdy więcej się nie widziałam. Ukrywałam się u przyjaciela mojego brata na wsi Bajki Stare w powiecie monieckim. Po trzech miesiącach wróciłam do Białegostoku i otrzymałam w Sztapie Okręgu Białystok funkcję zastępcy szefa Wojskowej Służby Kobiet (szefem wtedy była nauczycielka por. c. w. Hermanowska Helena ps. "Zaczyn"). Zaczął się nowy okres konspiracyjnej mojej pracy. Jako jej zastępca utrzymywałam kontakt między nią a łączniczkami z terenu oraz innymi osobami konspiracji. Odbywałam wiele służbowych podróży (pociągiem, rowerem, pieszo, furmanką itp) do Obwodów: Grodno, Łomża, Zambrów, Sokółka i Wołkowysk oraz do punktów kontaktowych Obwodów Białystok Miasto i Białystok Powiat, do których z reguły docierałam pieszo lub rowerem. Brałam udział w akcji "Burza" jako łączniczka.

Głęboko przeżyłam śmierć Ojca, którego 26 listopada 1944r. pochowałam na białostockim cmentarzu. Wkrótce, bo 29 listopada aresztowało mnie NKWD i byłam przesłuchiwana najpierw dwa tygodnie na ul. Ogrodowej następnie też przez dwa tygodnie w więzieniu białostockim na ul. Kopernika. Stąd przewieziono mnie z grupą więźniów na miejscowy dworzec kolejowy, załadowano do bydłowych wagonów i po wielodniowej, makabrycznej podróży dotarliśmy do Stalinozorka i umieszczono nas w podobozie nr 14 stanowiącym filię głównego obozu PFl nr 283 (obóz kontrolno-filtracyjny). Tu przebywałam do 28 grudnia 1945 roku, kiedy to oznajmiono mi, że mam wracać do Polski.

W tym obozie zimą zmuszano nas do odśnieżania ulic i dróg dojazdowych, a latem do pracy w pobliskim kołchozie rolniczo-warzywniczym (sianokosy, sadzenie i wykopki ziemniaków, uprawa i pielęgnacja oraz zbiory warzyw). Wyżywienie i warunki mieszkaniowe w barakach można tylko określić jako nadzwyczaj złe.

W obozie tym wraz ze mną przebywała około 60-osobowa grupa kobiet żołnierzy AK z Okręgu Białystok. Pracowały wraz ze mną w grupie między innymi: wspomniana już Maria Kolendo ps. "Herra", Apolonia Wyrzykowska "Polka", siostry Rochalskie Maria i Jadwiga, Helena Rosińska-łączniczka "Łupaszki", Kazimiera Morawska ps. "Marta" aptekarka z Sokółki i szereg innych.

Do Polski powróciłam w połowie stycznia 1946 roku wraz z grupą towarzyszek obozowej niedoli i pociągiem przybyłam do Białegostoku. Od 1 maja tegoż roku podjęłam pracę nauczycielską w Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych w Białymstoku przy ul. Warszawskiej 8. W 1957 roku awansowano mnie na zastępcę dyrektora tejże szkoły i na tym stanowisku doczekałam się emerytury w 1972 roku.

Jerzego Około-Kułaka, wywodzącego się z rodziny polskich Tatarów, poznałam w toku studiów w Warszawie. Nasza znajomość wkrótce zaznaczyła się głębszymi uczuciami. Planowaliśmy małżeństwo. Wojna i okupacja opóźniły realizację marzeń. Dopiero w 1964 roku pobraliśmy się i byliśmy szczęśliwi. Mąż był inżynierem górnictwa i pracował w Zjednoczeniu Górniczym w Sosnowcu. Śmierć zaabrała mi go w 1991 roku.

Za działalność konspiracyjną Komendant Okręgu ZWZ-AK Białystok płk Władysław Liniarski ps. "Mścisław" awansował mnie do stopnia podporucznika czasu wojny, służbowe starszeństwo 11 listopada 1943 roku i odznaczył mnie Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami w maju 1943 roku, oraz Krzyżem Walecznych w maju 1944r.

Inne odznaczenia otrzymałam już po powrocie z ZSRR. Są to: Krzyż Armii Krajowej-Londyn 10 lipca 1990 roku i Medal Wojska po raz 1,2- Londyn 15 sierpnia 1948 roku. Ponadto posiadam Odznakę Białostockiego Okręgu AK, nadaną mi przez Inspektora Białostockiego ppłk. Władysława Kaufman-Borowskiego ps. "Bogusław".

Za działalność pedagogiczną otrzymałam:

- Medal Komisji Edukacji Narodowej we wrześniu 1981 roku;

-5-

- Złoty Krzyż Zasługi - 27 września 1973 roku;
- Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski- wrzesień 1988r.;
- Odznakę ZNP za Tajne Nauczanie - październik 1987 rok;
- Złotą Odznakę ZNP - wrzesień 1973 rok.

M. Krajewska-Około-Kułak

(-) Mgr Krajewska-Około-Kułak Zofia
ps. "Władka"

Białystok 19 września 2001r.

I/2 Dokumenty

1. Wniosek o weryfikację odr. Księstwa Walewskiego
mapa (kopia) k 1, s 1-2 - 2 egzemplarze
2. Wniosek o weryfikację odr. Księstwa Walewskiego In. 75
mapa k 2 s 3-4

Weryfikacje
WNIOSEK O ~~NADANIE ORDERY~~ — ODZNACZENIA

K R Z Y Ż A W K L E C Z N Y C H po raz pierwszy

(podać rodzaj, klasę, stopień orderu lub odznaczenia)

1 Dane ogólne		
a) imię i nazwisko	a)	Zofia Krajewska - Około-Kułek
b) imiona rodziców	b)	Wincenty i Stanisława
c) nazwisko panieńskie (dla mężatek)	c)	Krajewska
d) w przypadku zmiany nazwiska podać nazwisko rodowe	d)	
2 Miejsce urodzenia Ostrów Mazowiecka (wieś, miasto, powiat, województwo)		3 Data urodzenia 25 maj 1910 dzień miesiąc rok
4 Miejsce zamieszkania Białystok, ul.		
5 Miejsce pracy i stanowisko Białystok I Lic.Ogólnokszt.dla Pracujących, z-ca dyrektora, od 1972 r. na emeryturze (miejscowość) (nazwa zakładu pracy) (stanowisko)		
6 Przynależność partyjna bezpartyjna do 1939 r. 1939 1941 1941 1941 bezpartyjna w czasie okupacji 1941 1941 1941 bezpartyjna po wyzwoleniu		
7 Wykształcenie wyższe ogólne nauczycielka specjalne		
8 Służba wojskowa (czy i kiedy odbywał służbę wojskową — podać orszak i stopień wojskowy)		
9 Czy był karany sądowo po wyzwoleniu (jeżeli był karany — podać za co, kiedy i wymiar kary) nie karana		
10 Posiadane ordery, odznaczenia i odznaki Srebrny Krzyż Zasługi - 27.IX.1973 r. Srebrny (rodzaj, klasa, stopień i data nadania) W okresie "Burzy" w bardzo trudnych warunkach przekazywała osobiście rozkazy szefa WSK Okręgu do szefów WSK Obwodów.		
11 (imię, nazwisko i stanowisko służbowe lub funkcja osoby odpowiedzialnej za ścisłość w/w danych personalnych) (miejscowość i data) (podpis)		
12 Adnotacje Biura Odznaczeń Kancelarii Rady Państwa		

HONOROWY PREZES
Zarządu Okręgu
Wojewódzkiego Związku Żołnierzy Armii Krajowej
w Białymstoku
ppłk dr Czesław Haka

13) Uzasadnienie wniosku (konkretne opisanie zasług uzasadniających nadanie orderu lub odznaczenia, ze wskazaniem czasu pracy lub działalności oraz krótką charakterystykę postawy społecznej).

Obywatelka Zofia Krajewska-Około Kułak pseudonim "Władka" Z-ca Szefa W.S.K. w Sztapie Okręgu, została odznaczona Krzyżem Walcznych w 1944 r. w rozkazie: Lista Nr III, poz. 151.
/Rozkazy w Głównym Zarządzie ZBoWiD/.

Obywatelka ps. "Władka" planowo według wytycznych Sztabu Okręgu zorganizowała kursy szkolenia kobiet w zakresie łączności, zaopatrzenia i służby sanitarnej w poszczególnych obwodach na terenie Okręgu. W okresie akcji "Burza" przekazywała rozkazy Szefa W.S.K. Okręgu do szefów W.S.K. obwodów.

B. D-ca Białostockiego Okręgu A.K.

Zgodność podpisu
Ow
stwierdzam
dn. 9.01.1975 r.

Liniarski - Włóczęga
Władysław Liniarski "Włóczęga" płk.

14) Jednostka sporządzająca wniosek

(nazwa jednostki organizacyjnej)

(miejsce i data) (stanowisko służbowe lub funkcja) (podpis)

15) Opinia zakładowej organizacji politycznej i związkowej (jeżeli przedstawienie wniosku następuje z inicjatywy zakładu pracy)

(miejsce i data) (podpis i funkcje organizacyjne)

16) Nadrzędna jednostka opiniująca

(nazwa jednostki organizacyjnej)

(miejsce i data) (stanowisko służbowe lub funkcja) (podpis)

17) Opinia Komisji Odznaczeń Państwowych

(miejsce i data) (podpis i funkcje w Komisji)

18) Organ przedstawiający wniosek Radzie Państwa

(nazwa organu)

(miejsce i data) (stanowisko służbowe lub funkcja) (podpis)

Duplikat I/2/1

FOURNE

Weryfikacje
WNIOSEK O NADANIE ODZNACZENIA -- ODZNACZENIA

K R Z Y Ż A W A L E C Z N Y C H po raz pierw-szy
(podać rodzaj, klasę, stopień orderu lub odznaczenia)

1 Dane ogólne

a) imię i nazwisko a) Zofia Krajewska - Około-Kuśak

b) imiona rodziców b) Wincenty i Stanisława

c) nazwisko panieńskie (dla mężatek) c) Krajewska

d) w przypadku zmiany nazwiska podać nazwisko rodowe d) _____

2 Miejsce urodzenia Ostrów Mazowiecka
(wieś, miasto, powiat, województwo)

3 Data urodzenia 25 maj 1910
dzień miesiąc rok

4 Miejsce zamieszkania Białystok, ul.

5 Miejsce pracy i stanowisko I Lic.Ogólnokszt.dla Pracujących, z-ca dyrektora,
Białystok od 1972 r. na emeryturze
(miejscowość) (nazwa zakładu pracy) (stanowisko)

6 Przynależność partyjna

bezpartyjna bezpartyjna bezpartyjna
do 1939 r. w czasie okupacji po wyzwoleniu

7 Wykształcenie

wyższe nauczycielka
ogólne specjalne

8 Służba wojskowa (czy i kiedy odbywał służbę wojskową -- podać ostatni stopień wojskowy)

9 Czy był karany sądownie po wyzwoleniu (czekał był karany -- podać za co, kiedy i wymiar kary)

nie karana

10 Posiadane ordery, odznaczenia i odznaki

Srebrny Krzyż Zasługi - 27.IX.1973 r. W okresie "Burzy" w bardzo
Srebrny trudnych warunkach przekazywała
(rodzaj, klasa, stopień i data nadania) osobiście rozkazy szefa WSK Ok-
regu do szefów WSK Obwodów.

11 _____
(imię, nazwisko i stanowisko służbowe lub funkcja osoby odpowiedzialnej za fałszywość w/w danych personalnych)

_____ (podpis)

12 Adnotacja Biura Odznaczeń Kancelarii Rady Państwa

13) Uzasadnienie wniosku (konkretne opisanie zasług uzasadniających nadanie orderu lub odznaczenia, ze wskazaniem czasu pracy lub działalności oraz krótką charakterystykę postawy społecznej).

Obywatelka Zofia Krajewska-Okolo Kułak pseudonim "Władka" Z-ca Szefa W.S.K. w Sztapie Okręgu, została odznaczona Krzyżem Walcznych w 1944 r. w rozkazie: Lista Nr III, poz. 151.
/Rozkazy w Głównym Zarządzie ZBoWiD/.

Obywatelka ps. "Władka" planowo według wytycznych Sztabu Okręgu zorganizowała kursy szkolenia kobiet w zakresie łączności, zaopatrzenia i służby sanitarnej w poszczególnych obwodach na terenie Okręgu. W okresie akcji "Burza" przekazywała rozkazy Szefa W.S.K. Okręgu do szefów W.S.K. obwodów.

B. D-ca Białostockiego Okręgu A.K.

Zgodność podpisu
stwierdzam

Y. Stępczyński

Liniarski - Minister
Władysław Liniarski "Mścisław" płk.

dn. 9.01.1975 r.

14) Jednostka sporządzająca wniosek
(nazwa jednostki organizacyjnej)

(miejsce i data)

(stanowisko służbowe lub funkcja)

(podpis)

15) Opinia zarządczej organizacji politycznej i związkowej (jeżeli przedstawienie wniosku następuje z inicjatywy zakładu pracy)
(miejsce i data) (podpis i funkcje organizacyjne)

16) Nadrzędna jednostka opiniująca
(nazwa jednostki organizacyjnej)
(miejsce i data) (stanowisko służbowe lub funkcja) (podpis)

17) Opinia Komisji Odznaczeń Państwowych
(miejsce i data) (podpis i funkcje w Komisji)

18) Organ przedstawiający wniosek Radzie Państwa
(nazwa organu)
(miejsce i data) (stanowisko służbowe lub funkcja) (podpis)

I 12/3

FOUFNE

Weryfikację
WNIOSEK O ~~NADANIE ODZNACZENIA~~ — ODZNACZENIA

KRZYŻA WALECZNYCH po raz pierw-szy
(podać rodzaj, klasę, stopień orderu lub odznaczenia)

1) Dane ogólne

a) imię i nazwisko a) Zofia Krajewska - Około-Kuśak

b) imiona rodziców b) Wincenty i Stanisława

c) nazwisko panieńskie (dla mężatek) c) Krajewska

d) w przypadku zmiany nazwiska podać nazwisko rodowe d) _____

2) Miejsce urodzenia Ostrów Mazowiecka (miasto, miasto, powiat, województwo)

3) Data urodzenia 25 maj 1910
dzień miesiąc rok

4) Miejsce zamieszkania Białystok, ul.

5) Miejsce pracy i stanowisko I Lic.Ogólnokszt.dla Pracujących, z-ca dyrektora,
Białystok (miasteczko) od 1972 r. na emeryturze (stanowisko)

6) Przynależność partyjna bezpartyjna do 1939 r. bezpartyjna w czasie okupacji 1939-1945 bezpartyjna po wyzwoleniu

7) Wykształcenie wyższe ogólne nauczycielka specjalne

8) Służba wojskowa (czy i kiedy odbywał służbę wojskową — podać ostatni stopień wojskowy)

9) Czy był karany sądownie po wyzwoleniu (jeżeli był karany — podać za co, kiedy i wymiar kary)

nie karana

10) Posiadane ordery, odznaczenia i odznaki
Srebrny Krzyż Zasługi - 27.IX.1973 r.
Srebrny (rodzaj, klasa, stopień i data nadania)

W okresie "Burzy" w bardzo trudnych warunkach przekazywała osobiście rozkazy szefa WSK Okręgu do szefów WSK Obwodów.

11) (imię, nazwisko i stanowisko służbowe lub funkcja osoby odpowiedzialnej za treść w/w danych personalnych)

(miejscowość i data) (podpis)

12) Adnotacje Biura Odznaczeń Kancelarii Rady Państwa

13) Uzasadnienie wniosku (konkretnie opisanie zasług uzasadniających nadanie orderu lub odznaczenia, ze wskazaniem czasu pracy lub działalności oraz krótką charakterystykę postawy społecznej).

Obywatelka Zofia Krajewska-Około Kułak pseudonim 'Władka' Z-ca Szefa W.S.K. w Sztabie Okręgu, została odznaczona Krzyżem Walecznych w 1944 r. w rozkazie: Lista Nr III, poz. 151.
/Rozkazy w Głównym Zarządzie ZBoWiD/.

Obywatelka ps. 'Władka' planowo według wytycznych Sztabu Okręgu zorganizowała kursy szkolenia kobiet w zakresie łączności, zaopatrzenia i służby sanitarnej w poszczególnych obwodach na terenie Okręgu. W okresie akcji 'Burza' przekazywała rozkazy Szefa W.S.K. Okręgu do szefów W.S.K. obwodów.

B. D-ca Białostockiego Okręgu A.K.

Zgodność podpisu
stwierdzam
Kole
dn. 9.01.1975 r.

Linia

Władysław Liniański 'Mścisław' płk.

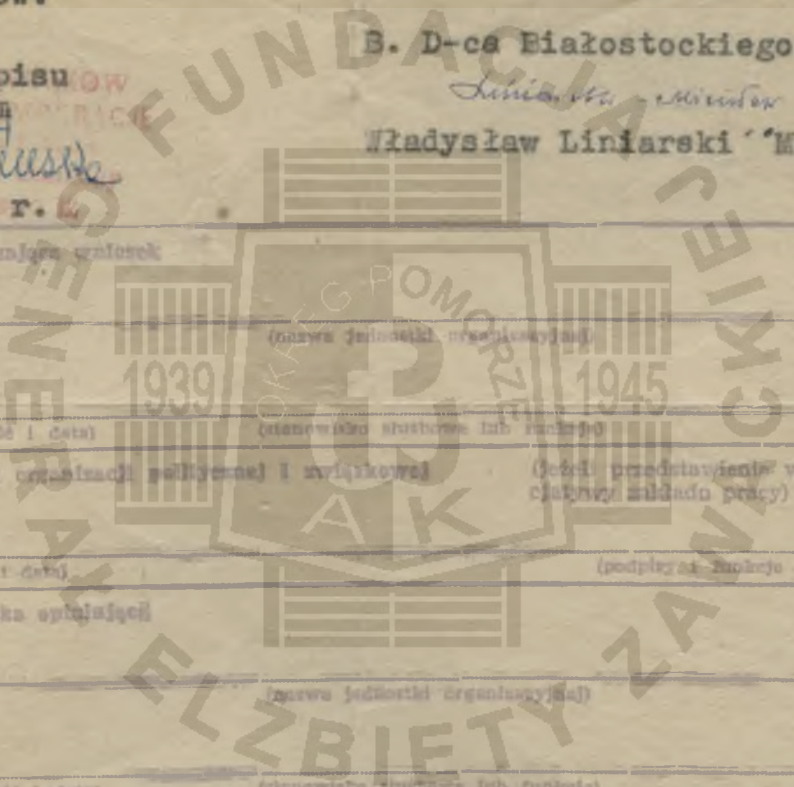
14) Jednostka sporządzająca wniosek
(nazwa jednostki organizacyjnej)
(miejscowość i data) (stanowisko służbowe lub funkcja) (podpis)

15) Opinia radiowej organizacji politycznej i związkowej (jeżeli przedstawiciel wniosku następuje z inicjatywy związku pracy)
(miejscowość i data) (podpis i funkcje organizacyjne)

16) Nadrzędna jednostka opiniująca
(nazwa jednostki organizacyjnej)
(miejscowość i data) (stanowisko służbowe lub funkcja) (podpis)

17) Opinia Komisji Odszkodowań Państwowych
(miejscowość i data) (podpis i funkcje w Komisji)

18) Organ przedstawiający wniosek Radzie Państwa
(nazwa organu)
(miejscowość i data) (stanowisko służbowe lub funkcja) (podpis)

II Materiały uzupełniające relację

- Z. Krzywicka Okręto-Kutak "Działalność gen. Emila Fiedorfa na biostostowycie" 1987 AKPS (Kresy) k4, s 1-4 -
2 egzemplarze
- Wywiad z ppor. c. w. mpp. Zofią Krzywicką Okręto-Kutak
przepr. pnr Janusza Łuciwskiego 22.IX.2000 Białystok
mpo k 5-8, s 5-8

II/1

Relacja p.por. Józefa Kujawskiego Okręgowi Intelekt. 1
ps. „Hiasolka” z działalności gen. Emila Fiedorfa
ps. „Anna” „Sopór” na Białostocczyźnie.

Od czasu miało miejsce wyprzedzenie, że nie zgłosiłam wiadomości o pewnym fragmencie życia i działalności swego pierwszego szefa, wspomnianego człowieka, który wprowadził mnie w tajniki pracy konspiracyjnej, - Emila Fiedorfa.

Ze zdziwieniem stwierdziłam, że w żadnym sprawozdaniu z działalności Generała, ani telewizyjnym, ani prasowym nie było nawet wzmianki o jego działalności na terenie Białostocczyzny. Nie był to długi okres, ale bardzo pracowity i jak na warunki wojenne nie taki znowu krótki: wynosił około 10 miesięcy: od porażki październikowej 1941r. do 22 lipca 1942r.

Skąd przybył i kiedy się to dotychczas stało, nie wiedziałam, bo i nie powinienem była tego wiedzieć. Na porażkę październikową 1941r. zostałam mu przedstawiona i oddana do dyspozycji jego dyspozycji.

Pierw słów o wyglądzie mojego szefa: chociaż nie był wysokiego wzrostu, młody w krótkiej kurtce, przecież od pierwszego spojrzenia robił imponujące wrażenie. Uważam, że odżyliśmy się wzajemnie, spoglądaliśmy na niego, nie mogąc wyjść z podziwów, że Niemcy nie wycofali w nim na odległość - wojskowej? I tego było ze sztylpaniu, to była czysta prowokacja! Ale wiedząc od rządu, że obecność była zupełnie inkuizycyjna.

Julaj, na wschodzie Polski, pamięć: funkcje Komendanta Obszaru; podległy mu dawne województwa: białostockie, podlaskie, nowogródzkie. W tym okresie swojej działalności wykonał przemianę dwóch pseudonimów: „Topór” i „Anna”

Dwa były ośrodki obwodzenia: jeden przy ulicy Stomilskiej, w domu prof. Stanisława Stomilskiego, znanego przed wojną działacza oświatowego; drugi - przy ulicy Pałacowej, gdzie mieściły się gabinety dentystyczne - lekarzy - małżonków Lichoniszek. Zwłaszcza ten ostatni punkt był wyjątkowo idealnie; tu można było zamieszkać się

dostawała z prawdziwymi pojęciami ^{II} 3 2
obojga lekarzy.

W tych to ^{miejskach} ~~punktach~~ ~~instytucjach~~ odbic-
niai Komendant przynoszone przezemnie
meldunki z terenu. Meldunki te odbic-
niai wo punktach kontaktowych tereni-
ów z całego Obszaru. dowodzonego przez
Komendanta.

Przy okazji warto podkreślić rolę i posi-
lawę jedną z obwodnic Białegostoku,
mianowicie: Bojan. Tu przeważnie
kierowali ochronione kurierzy z całego
Obszaru. A jest to obwodnica małych, prze-
ważnie drzewianych domów jedno-
osobowych, schronów, obozów i ziem.
Mieszkańcy to w ogromnej większości Polacy-
patrioci. Tu nigdy nie było żadnych wojsk,
choćby nawet w drugiej dom konspiracyjny.
Tu właśnie dlatego spokojnie kierowali
kurierzy z terenu.

Ponieważ cała korespondencja i ta
przynoszona i ta, którą otrzymywali kurie-
rzy musiała być zaszyfrowana, istniało
kilka ośrodków wykonywujących te zadania.
Jeden znajdował się przy ul. Orlej, chociaż
tam wtedy mieszkało agnomy (po SSSR);
drugi przy ul. Augustowskiej.
Ścisły z obu tymi punktami utrzymywał
ścisły kontakt.

Na Augustowskiej pracowały dwie siostry-
✓ siki: Zofia Ginterówna ps. Barbara i M. Dę-
✓ bnowska ps. Skajtek; obie były absolwentkami
szkoły Jurystek w Legniu i do wybuchu wojny
pracowały na poczcie w Knakowie. Imobilizo-
wane do służby wojskowej przeszły z armią
Janków całą wojnę, a po złożeniu broni
przybyły do Białegostoku, rodzinnego miasta
Z. Ginterówny. Współpracowały z nimi ściśle
por. Leonid Jużentko. Pula tej grupy jest
określona, że jej losy są ściśle powiąza-
ne z obecnością Komendanta na Białostoczy-
źnie. Aresztowanie całej tej grupy przez
Gestapo na dzień 22 lipca 1942 r. zakończyło
dziatalność Gopora - Armii na naszym
terenie. Ja otrzymałam wówczas wiadomość
się. Kiedy po trzech miesiącach powróciłam
do Białegostoku, zastałam już zupełnie
inną sytuację. Na początku listopada
1942 r. cała hojka z ulicy Augustowskiej
została rozstrzelana na obrzeżach
białostockiego więzienia.

mgr Zofia Strajewska. Okręto-Intak
ps. Władzia
b. z-ca Komendanta Okręgu Białostockiego
NSR

Białystok 26 lutego 1997 r.

Relacja p.por. Zofii Krzywickiej Okręgowi-Intelekt
ps. "Hłaska" z działalności gen. Emila Fidorskiego
ps. "Anna" "Sopór" na Białostocczyźnie.

Od czasu miało miejsce wyrażenie sumienia,
że nie zgłoszę wiadomości o pewnym
fragmentie życia i działalności swego
pierwszego szefa, wspomnianego człowieka, który
wprowadził mnie w tajniki pracy konspira-
cyjnej, - Emila Fidorskiego.

Ze zdziwieniem stwierdzałam, że
w żadnym sprawozdaniu z działalności
Generała, ani telewizyjnym, ani prasowym
nie było nawet wzmianki o jego działalności
na terenie Białostocczyzny. Nie był to drugi
okres, ale bardzo pracowity i jak na warunki
wojenne nie latami znowu krótki: wynosił
około 10 miesięcy: od porzutek października
1941r. do 22 lipca 1942r.

Skąd przybył i kiedy się to dotychczas
stało, nie wiedziałam, bo i nie powinienam
była tego wiedzieć. Na porzutek października
1941r. zostałam mu przedstawiona i oddana
do użytkowej jego dyspozycji.

Parę słów o wyglądzie mojego szefa: chociaż nie był wysokiego wzrostu, ubranym w krótką kurtkę, przecież od pierwszego spojrzenia robił imponujące wrażenie. Uważam, że odżyliśmy się wzajemnie, spojrzeliśmy na siebie, nie mogąc wyjść z podziwów, że ciemny nie wycofał w nim na odległość - wojskowej? I tego było ze sztylpami, w tym była czysta prowokacja! Ale widząc odzyskaniem obra była zupełnie inkuizycja.

Julaj, na wschodzie Polski, pełnił funkcję Komendanta Obszaru; podległy mu dawne województwa: białostockie, podlaskie, nowogródzkie. W tym okresie swojej działalności wykonał przemianę dwóch pseudonimów: „Topór” i „Anna”

Dwa były ośrodki dowodzenia: jeden przy ulicy Stominskiej, w domu prof. Stanisława Stosiniskiego, znanego przed wojną działacza oświatowego; drugi - przy ulicy Pałacowej, gdzie mieściły się gabinety dentystyczne - lekarzy - amatorskich lichoniskich. Zwłaszcza ten ostatni punkt był wyjątkowo idealnie; tu można było zamieszkać się

Dokument II, 3

dostrowale z prawdziwymi pojęciami
obojga lekarzy.

W tych to ~~punktach~~ ^{miejscach} ~~kontaktach~~ odbic-
niū Komendant przynoszone przezemnie
meldunki z terenu. Meldunki te odbic-
niām w punktach kontaktowych terric-
rów z całego Obszaru. dowozonego przez
Komendanta.

Przy okazji warto podkreślić rolę i posi-
daws jedną z oddziałów Białogostoku,
mianowicie: Bojary. Tu przeważnie
znajdowali zbrojenie kurierzy z całego
Obszaru. A jest to oddział małych, prze-
ważnie drzewianych domów jedno-
dzimnych, schronów, obwarowanych ziemią.
Mieszkańcy to w ogromnej większości Polacy-
patrioci. Tu nigdy nie było żadnych nosy, i
choćby pnać w drugi dom konspiracyjny.
Tu właśnie oblaty spokojnie kwaterowali
kurierzy z terenu.

Ponieważ cała korespondencja i ta
przynoszona i ta, którą otrzymywali terric-
rzy musiała być zaszyfrowana, istniał
kilka ośrodków wykonywujących te zadania.
Jeden znajdował się przy ul. Orlej, chociaż
tam wtedy mieszkało agnomoów (po SSSR);
drugi przy ul. Augustowskiej.
Ścisły z obu tymi punktami utrzymywał
ścisły kontakt.

Duplikat II 4

Na Augustowskiej pracowali dwie siostry:
Zofia Ginterówna ps. Barbara i M. Sę-
kowska ps. Skajtek; obie były absolwentkami
szkoły Jurystek w Zegrzu i do wybuchu wojny
pracowały na poczcie w Knatowie. Imobilizo-
wane do służby wojskowej przeszły z armią
Straków całą wojnę, a po rozbrojeniu broni
przybyły do Białego Stoku, rodzinnego miasta
L. Ginterówny. Współpracowały z nimi ściśle
por Leonid Juszow. Główną rolę tej grupy jest
chylę znacząca, że jej losy są ściśle powiąza-
ne z obecnością Komendanta na Białostoczy-
źnie. Aresztowanie całej tej grupy przez
Gestapo w dniu 22 lipca 1942 r. zakomunikowało
dziś wprost Jopora - Armii na naszym
terenie. Ona otrzymatała wówczas wiadomość
się. Kiedy po trzech miesiącach powrócili
do Białego Stoku, zastaleni już zupełnie
inną sytuację. Na początku listopada
1942 r. cała kolumna z ulicy Augustowskiej
została rozstrzelana na obrzeżach
białostockiego więzienia.

mgr Zofia Strajewska. Okręto - Kntak

ps. Władka

6. 2-cie Komendancji Okręgu Białostockiego
NSR

Białystok 26 lutego 1997 r.

Wpłynęło dnia

27 06 2002

Licz.

26 80 | 406 |

II | 5

W Y W I A D

z ppor.c.w. mgr **ZOFIĄ KRAJEWSKĄ-OKOŁO-KULAK** ps. "Władka"
przeprowadzony w Jej domu w Białymstoku w dniu 22 września
2000 roku przez Janusza Łuniewskiego.

- JŁ.** Proszę o informację o przedwojennych, ważniejszych wydarzeniach w życiu Pani i Rodziny, gdyż Pani "Relacja uczestnika walk o niepodległość" podaje tylko datę urodzenia i imiona Rodziców, a szerzej opisuje okres studiów historycznych na Uniwersytecie Warszawskim i działalność konspiracyjną lat wojny i okupacji.
- ZK.** Mój Ojciec był urzędnikiem państwowym i pracował w Urzędzie Skarbowym w Ostrowi Mazowieckiej, gdzie mieszkaliśmy, a Matka zajmowała się domem i wychowywaniem dzieci. Mam bowiem młodszego brata Tadeusza i siostrę Irenę, z którymi utrzymuję stały kontakt. Program publicznej szkoły powszechnej opanowałam w domu przy pomocy naszej kuzynki Wandy Terpitz, którą bardzo lubiłam za prowadzenie zajęć w sposób wywołujący u słuchacza zaciekawienie. Czyniła to z dużą kulturą i taktem, poważnie traktując moje pytania. Zarazem była wymagająca w opanowaniu wiedzy przeze mnie, przestrzegając poprawności językowej i komunikatywności wypowiedzi. Dzięki niej zdałam egzamin wstępny i zostałam przyjęta do miejscowego, żeńskiego gimnazjum ośmioklasowego, utrzymywanego przez Wydział Powiatowy Sejmiku.
- JŁ.** Jak się stało, że maturę uzyskała Pani w Białymstoku?
- ZK.** Wpłynęły na to dwa wydarzenia. Otóż w 1922 roku Ojca służbowo przeniesiono do pracy w Izbie Skarbowej w Białymstoku, ale my nadal mieszkaliśmy w Ostrowi Mazowieckiej. W 1924 r. nastąpiła śmierć Mamy, którą wszyscy bardzo mocno przeżyliśmy. Wkrótce Ojciec zabrał nas do Białegostoku i dlatego kontynuowałam naukę w Żeńskim Gimnazjum im. Anny z Sapiehów Jabłonowskiej, gdzie w 1928 r. uzyskałam świadectwo maturalne. Następnie studiowałam historię na Uniwersytecie Warszawskim, co opisałam w mej "Relacji uczestnika walk o niepodległość". Pragnę podkreślić, że będąc uczennicą należałam w Białymstoku do Związku Harcerstwa Polskiego, ale żadnych funkcji nie sprawowałam, gdyż dużo czasu poświęcałam na zajmowanie się domem oraz pomoc bratu i siostrze. Za ledwie dwukrotnie

uczestniczyłam w letnich obozach ZHP zlokalizowanych w Zaręczach Kościelnych (1927 i 1928r.). Właśnie harcerstwu wiele zawdzięczam, gdyż ono w poważnym stopniu kształtowało moją postawę życiową, wiarę w dobro i ludzi. Nauczyło mnie pokonywania życiowych trudności i wiernej służby Ojczyźnie. Wpoilo potrzebę przychodzenia z pomocą dzieciom, osobom osamotnionym i mniej zaradnym, bez względu na ich poglądy, przynależność religijną i narodowościową. Skauting polski był dobrą szkołą życia, która sprawdziła się wyróżniająco w latach wojny i okupacji, chociaż kosztem zbyt wielu ofiar ludzkich.

- JŁ. Czy do swej "Relacji uczestnika walk o niepodległość" zechciałaby Pani teraz wnieść pewne uzupełnienia o ważniejszych wydarzeniach Jej życia a także Rodziny. Może to dotyczyć zarówno pracy w ZWZ-AK jak i czasów pokonspiracyjnych.
- ZK. Tak. Ale tylko kilka. Bardzo mocno przeżywałam wybuch II wojny światowej, ale sytuacja rodzinna nie pozwoliła mi aktywnie uczestniczyć w działaniach białostockiego Przysposobienia Wojskowego Kobiet. Oddałam tylko krew na ratowanie życia rannych żołnierzy. Podczas niemieckiej okupacji w naszym mieszkaniu kwatrowało kilku hitlerowskich oficerów. Musiałam im usługiwać i utrzymywać czystość kwatery. Dlatego byłam zwolniona od wyjazdu na roboty do Prus Wschodnich i mogłam swobodnie poruszać się po mieście, by czynić odpowiednie zakupy zlecane mi przez lokatorów. Ta upokarzająca rola "służącej" okazała się również dla mnie korzystna. We wrześniu 1941r. namówiła mnie do nauczania młodzieży w tajnych kompletach była dyrektorka żeńskiego gimnazjum w Białymstoku, działaczka Delegatury Rządu, p. Maria Kolendo. Prowadziłam lekcje łaciny w kilku punktach miasta przez cały okres okupacji. Mieściły się one przy ulicach: Koszykowej, Lipowej, Orzeszkowej, Słonimskiej i Warszawskiej.

Z koszykiem pełnym zakupów docierałam wszędzie bez przeszkód. Swobodne chodzenie po Białymstoku niezwykle przydało mi się w konspiracyjnej działalności w Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej, do której wstąpiłam za namową ppor. c.w. Wandy Poczobut-Odłanickiej ps. "Murzynka" w listopadzie 1941r.. Zaprzysiężona na rotę ZWZ otrzymałam ps. "Władka" i skierowanie jako łączniczka do wyłączonej dyspozycji Komendanta Obszaru Nr 2 Białystok, którym wtedy był płk Fieldorf August Emil i posługiwał się wśród nas

pseudonimami "Anna", "Topór", późniejszy generał "Nil". Wysoko ceniłam go za kulturę bycia, pracowitość, sumienność i rzetelność. Najbardziej tragiczne jest to, że ten wielkiej miary człowiek, gorący patriota, zginął nie od kul hitlerowskiego okupanta. To polscy kaci 24 lutego 1953r. wykonali wyrok kary śmierci wydany przez PRL-owski Sąd Wojewódzki w Warszawie. Woła to o pomstę do nieba.

Co dodać o sobie? Bardzo długo i głęboko przeżywałam śmierć Ojca, którego 26 listopada 1944 r. pochowaliśmy na białostockim cmentarzu. W kilka dni później (29 listopada) aresztowało mnie NKWD i byłam przesłuchiwana najpierw na ul. Ogrodowej (2 tygodnie), następnie w więzieniu na ul. Kopernika (również 2 tygodnie). Stąd przewieziono mnie z grupą więźniów na białostocki dworzec kolejowy, załadowano do bydłych wagonów i po wielodniowej, makabrycznej podróży dotarliśmy do Stalinogorska. Tu ulokowano nas w PFŁ nr 283 (pro-wieroczno-filtracyjny łagier-obóz kontrolno-filtracyjny), w podobozie nr 14, w którym przebywałam do 28 grudnia 1945 roku, kiedy oznajmiono mi, że wracam do Polski. W tym obozie zimą zmuszano nas do odśnieżania ulic i dróg, a latem do pracy w pobliskim gospodarstwie rolniczo-warzywniczym (sianokosy, sadzenie i wykopki ziemniaków oraz uprawa, pielęgnacja i zbiory warzyw). Wyżywienie i warunki mieszkaniowe można określić jako nadzwyczaj bardzo złe.

W obozie przebywała około 60 osobowa grupa kobiet, żołnierzy Armii Krajowej z Okręgu Białystok. Między innymi ✓ pracowały ze mną: wspomniana już Maria Kolendo "Herra", ✓ Apolonia Wyrzykowska "Polka", siostry Rochalskie-Maria ✓ i Jadwiga, Helena Rosińska-łęczniczka "Łupaszki", Kazimiera ✓ Morawska ps. "Marta"-aptekarka z Sokółki. Przepraszam pozostałe panie, że nie mogę wymienić wszystkich nazwisk, chociaż każda na to w pełni zasługuje.

Do Polski powróciłam w połowie stycznia 1946r. wraz z grupą towarzyszek obozowej niedoli i pociągiem przybyłam do Białegostoku.

Od 1 maja tegoż roku podjęłam pracę nauczycielską w Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych w Białymstoku przy ul. Warszawskiej 8. W 1957r. awansowano mnie na zastępcę dyrektora tejże szkoły i na tym stanowisku doczekałam się

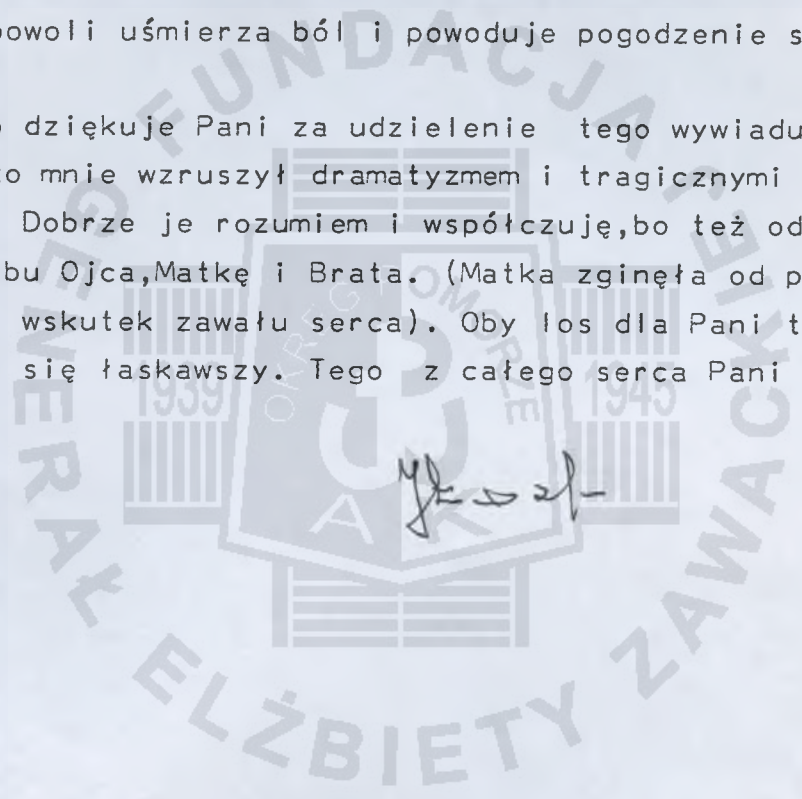
emerytury w 1972r.

JŁ. Używa Pani teraz podwójnego nazwiska. Jak i kiedy do tego doszło?

ZK. Jerzego Około-Kułaka wywodzącego się z rodziny polskich Tatarów poznałam w toku studiów w Warszawie. Znajomość wkrótce zaznaczyła się głębszymi uczuciami. Planowaliśmy małżeństwo. Niestety. Wojna i okupacja opóźniły realizację marzeń. Dopiero w 1964 roku pobraliśmy się i byliśmy szczęśliwi. Mąż był inżynierem górnictwa I stopnia i ostatnio pracował na znaczącym stanowisku w Zjednoczeniu Górniczym w Sosnowcu. Śmierć zabrała mi Go w 1991 roku. Czas powoli uśmierza ból i powoduje pogodzenie się z losem.

JŁ. Bardzo dziękuje Pani za udzielenie tego wywiadu, który głęboko mnie wzruszył dramatyzmem i tragicznymi przeżyciami. Dobrze je rozumiem i współczuję, bo też odprowadziłem do grobu Ojca, Matkę i Brata. (Matka zginęła od pioruna, a Brat wskutek zawału serca). Oby los dla Pani teraz okazał się łaskawszy. Tego z całego serca Pani życzę.

[Handwritten signature]

IV Korespondencje

- List prof. E. Zawadzkiej do Z. Krajewskiej - Okrętu Kutak z zaproszeniem do współpracy
Tomuś 15. VI. 2000, wpis (kopia) k 2, s 1-2
- List do Z. Krajewskiej Okrętu - Kutak z prośbą o informację
Tomuś 26. 09. 00 wpis (kopia) k 1, s 1

Toruń 27 IX 2005 r.

1 kopia uFZ

Pani Zofia Krajewska-Około-Kułak

15-131 Białystok

L.dz. 2773/E2/05

Szanowna Pani,

Dziękujemy bardzo za przekazanie przez Panią i p. Janusza Łuniewskiego trzech dla nas bardzo cennych publikacji dotyczących konspiracji na terenie województwa białostockiego:

- Z. Gwozdek, *Białostocki Okręg ZWZ-AK (X 1939-I 1945)*, t. 1 i t. 2
- J. Kułak, *Pierwszy rok sowieckiej okupacji. Białystok 1944-1945*
- *Podziemie niepodległościowe w województwie białostockim w l. 1944-1956*, pod red. T. Danileckiego

Jesteśmy bardzo wdzięczne za Pani pomoc (wysłaliśmy także osobne podziękowanie do p. J. Łuniewskiego). W zamian przesyłamy Pani I tom *Słownika Biograficznego Kobiet Odznaczonych Orderem Wojennym Virtuti Militari*.

Obecnie zakończyliśmy prace nad II tomem tego Słownika i przygotowujemy już biogramy kobiet odznaczonych VM do tomu III. Zwracamy się do Pani z prośbą o pomoc w zdobyciu materiałów o kobietach z VM z Okręgu Białystok (pełny wykaz odznaczonych kobiet znajduje się na końcowych stronach I tomu Słownika). Będziemy wdzięczni za jakiegokolwiek materiały biograficzne, nawet cząstkowe, o którejkolwiek z odznaczonych kobiet. A może zechce Pani podjąć się opracowania pełnego biogramu którejś z nich, według wskazówek umieszczonych we wstępie do I tomu *Słownika VM Kobiet*?

Załączam pozdrowienia i podziękowania od Pani Profesor.

Z wyrazami szacunku

Dorota Kromp

Dorota Kromp

Sekretarka prof. Elżbiety Zawackiej

Zał.

- 1) *Słownik Biograficzny Kobiet Odznaczonych Orderem Wojennym Virtuti Militari*, t. 1.

Elżbieta Zawacka
87-100 Toruń, ul. Gagarina 136 m 26
Tel. 517-344

do kiesz.

Pani Zofia Krajewska - Około Kułak

1.dz.2337/~~WSK~~/2000

Szanowna Koleżanko, Droga Pewiaczko,

Tak bardzo się cieszę, że wreszcie mamy kontakt z Panią -
dzięki kol. Joannie Januszczak i płk. Czesławowi Hakke.

Na razie przesyłamy Pani 2 książki i informacje o Memoriale
Generał Marii Wittek. Liczymy na Pani współpracę, tak bardzo nam
potrzebną, w zakresie gromadzenia materiałów historycznych na
temat wojennej służby kobiet na wszystkich frontach II wojny
światowej.

Memoriał nasz funkcjonuje w ramach powstałej w 1990 r.
Fundacji Archiwum Pomorskie Armii Krajowej, która w 1996 i 1999
r. zorganizowała sesje popularnonaukowe połączone ze zjazdami
kombatantek i wydała materiały sesyjne (częściowo załączone).
Gromadzimy wciąż nowe materiały i wydamy je w myśl planu
załączonego Komunikatu Memoriału nr 9 pozycja 5.

Pani współpraca, na której nam tak bardzo zależy, to
opracowywanie relacji żołnierzy-kobiet z Okręgu AK Białystok, na
początek może tych, które zostały wymienione w załączonym
artykule J. Figury i Z. Gwozdka, Po uzyskaniu relacji o ich

służbie, założymy dla nich teczki osobowe, Najbardziej czekamy na obszerne opisy działalności Pani i Heleny Hermanowskiej oraz referentek WSK komend obwodów, działających jako struktury Szefostwa WSK Oddziału I Sztabu Komendy Głównej AK, Szefostwa kierowanego przez 5 lat przez płk Marię Wittek. Książka na ten temat oraz książka pt. Sylwetki wybitnych żołnierzy-kobiet II wojny światowej to nasze najbliższe plany. Spodziewamy się, że Pani nam pomoże je zrealizować.

Czekając na szybką odpowiedź przesyłam Pani wraz z wyrazami szacunku serdeczne pozdrowienia, wspominając nasze pewniackie lata młodości.

Zał.: E.Z. "Czekając na rozkaz"

"Służba Polek ...", część 2

Inf. Wydawnicza, o Memoriale i Schemat relacji WSK, *kom. 9,*

Ksero art. J. Figura i Z. Gwozdek

Prof. dr hab. Elżbieta Zawacka
 ul. Gagarina 136 m 26, tel. 65-17-344
 87-100 TORUŃ

Duplikat 1-2.
 do książki 2 Kwajewska

Pani Zofia Krajewska -Około Kułak

L.dz. 2337/HSk/2000

Szanowna Koleżanko, Droga Pewiaczko,

Tak bardzo się cieszę, że wreszcie mamy kontakt z Panią -
 dzięki kol. Joannie Januszczak i płk. Czesławowi Hakke.

Na razie przesyłamy Pani 2 książki i informacje o Memoriale
 Generał Marii Wittek. Liczymy na Pani współpracę, tak bardzo nam
 potrzebną, w zakresie gromadzenia materiałów historycznych na
 temat wojennej służby kobiet na wszystkich frontach II wojny
 światowej. [Memoriał nasz funkcjonuje w ramach powstałej w 1990 r.
 Fundacji Archiwum Pomorskie Armii Krajowej, która w 1996 i 1999
 r. zorganizowała sesje popularno naukowe połączone ze zjazdami
 kombatantek i wydała materiały sesyjne (częściowo załączone).
 Gromadzimy wciąż nowe materiały i wydamy je w myśl planu
 załączonego Komunikatu Memoriału nr 9 pozycja 5.

Pani współpraca, na której nam tak bardzo zależy, to
 opracowywanie relacji żołnierzy-kobiet z Okręgu AK Białystok, na
 początek może tych, które zostały wymienione w załączonym
 artykule J. Figury i Z. Gwozdka, Po uzyskaniu relacji o ich
 służbie, założymy dla nich teczki osobowe, Najbardziej czekamy

naobszerne opisy działalności Pani i Heleny Hermanowskiej oraz referentek WSK obwodów, działających^{ku} jako struktury Szefostwa SWK Oddziału I Sztabu Komendy Głównej AK, kierowanego przez Marię Wittek. Książka na ten temat oraz książka pt. „Sylwetki wybitnych żołnierzy-kobiet II wojny światowej” to nasze najbliższe plany. Spodziewamy się, że Pani nam pomoże zrealizować te plany.

Czekając na szybką odpowiedź przesyłam Pani wraz z wyrazami szacunku serdeczne pozdrowienia, wspominając nasze pewiackie lata młodzieńcze serdeczne

- 205.
- ✓ or. 2 St. Polek
 - ✓ Ciekawość nie wosher
 - ✓ Inf. Wydziału
 - ✓ Inf. o Memorialu
 - ✓ Schemat obł. WSK
 - ✓ Art. 7 Fajny 2 Głosy

FUNDACJA ARCHIWUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ

BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUN • UL. WIELKIE GARBARY 2 • TEL. (0-56) 65-22-186
http://www.um.torun.pl/~arch AK, e-mail: archAK@um.torun.pl
KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY SA W TORUNIU, NR 10901506-4675-128-00-0

Pani

Zofia Około-Kułak

ul

15-131 Białystok

I.dz. 2829 /WSK/2000

Szanowna Pani

Dzięki relacji o uczestnictwie Pani w walkach o niepodległość przekazanej do naszego Archiwum przez pp Julię i Czesława Hake została założonateczka osobowa nr 2151/WSK na nazwisko ppor Krajewska Zofia .

Pani prof. Elżbieta Zawacka bardzo ceni nawiązanie współpracy z osobą tak zasłużoną i mającą wiele informacji na temat działalności wojskowej kobiet w czsie okupacji. Dlatego zwraca się z prośbą o przesłanie posiadanych danych o następujących osobach :

Skrodzka -Kumor Stanisława , Grajewo

Hermanowska Helena „Zaczyn” VM ?

Adamowicz ur. 1927 „Jaskółka” - może LWP ?

Krzywicka Antonina ur. 1904 Suwałki

Ramatowska Franciszka „Iskra” Łomża

Sieńko - Liniarska Stanisława

Świda Władysława

Mioduszevska Marcjanna

Rybarczyk Aniela

Ancerowicz - Kraszevska „Lena”

Dziekońska - Długołęcka Jadwiga

Galska Antonina

Grażewicz Aleksandra

Łączę wyrazy szacunku

Krystyna Bohr

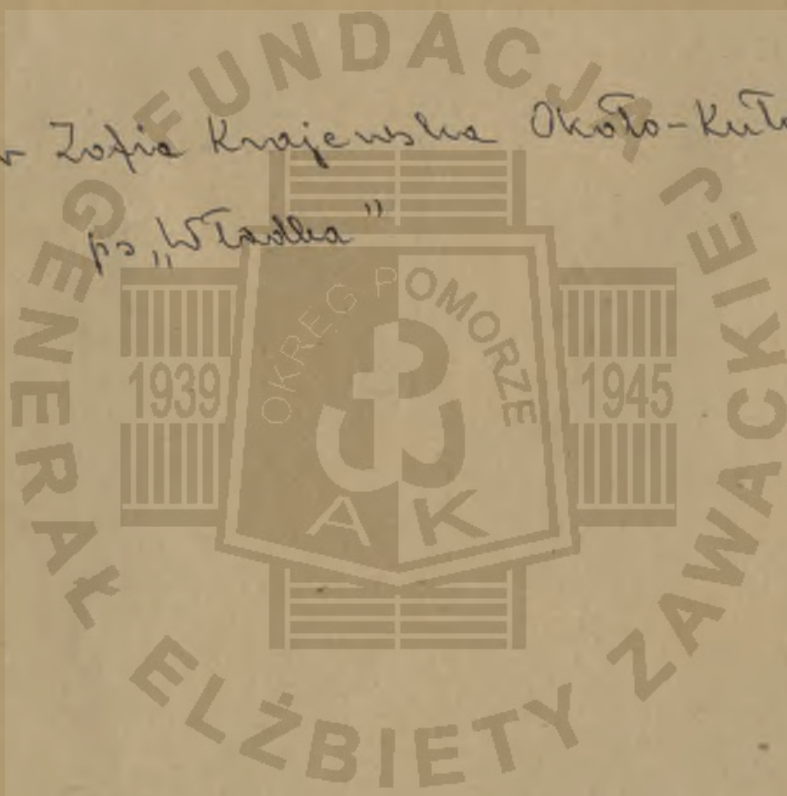
Dokumentalistka

T 2151/WSK

Nowe wydane karty informacyjne
k 10 + 1

AK
Białystok

ppon Zofia Krajewska Okoto-Kutale
ps "Władca"

i

T 2151/WSK

1

Białystok

pisto-kontak

PK

Krajewska Zofia

po lotach

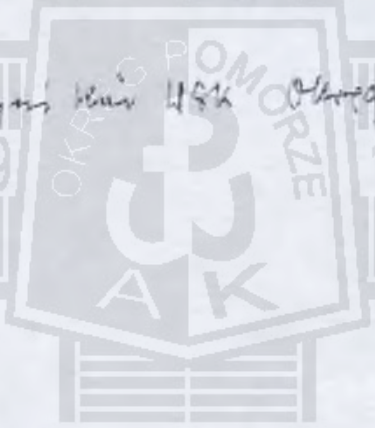
1944

1939

2-organizacja WSK

Organizacja Białystok

1945

FUNDACJA ELŻBIETY ZAWACKIEJ

i

T. 2151/USK

2

PK
Białystok

Parajewska Zofia „Łódka”
ul. Około - Kurak

nr V 1910 Białystok;

Zest. kwi. WSK; Cment. XI 1944 w Białymstoku

mięsochrona, obóz Ostanków, Skopin, Stalimogarsk

powrót I 1946 (na linii transportu nr 04330)
do Białymstoku

informacje SSJT (??)

zob Dziwulska - Łos, „Kwiąg.” s. 59

[Krajewska Lofia]
ps. „Władka”

3

Dkr. Białostocki
Sztab Okręgowy
Oddr. Organiz.

[Heleny Hermanowskiej]
2-cel. Kad. NSK ppor. C. W. NN. ps. „Władka” w amso-
wana do stopnie ppor. c. w. w IV 1944 r. 1944 r.

Gazetka z Białostockim Okręgiem [1939 - I 1945]
t. 1 s. 42.

zob. też: Krajewski, Fabuszeński. Białostocki Dkr. AK-AKO. 1997
s. 104, 151.

KL.

T: 2157 WSK 4 AK
Obr. Białystok
K. Obr.

Krajewska Zofia "Władka"
Zestępnymi sercjami WSK Heleny Henne-
nowskiej.
Pomocna Białost. Obr. AK-AKO

Kmij-fabwa. s. 104, 151

Opracowała w. Ławacka T: 2454 / WSK

0.16r. II 2001.

2. K. FUNDACJA 5 PWK

AK
Obr. Białogotok
K. Obóz.

Krajenska Lofia "Wladislaw" ^{ppor. cz. w.} (ur. 1910 w Ostrowi
Nowowieckiej. W 1933 o. uhoriz. studia na Wydz.
Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego, a
zwlaszcza na Studium Pedagogicznym. Naukowy cel
i jechym z now. filmu. Od 1930 ciotkini
Pomyposob. Wzrost. Kobiet (W 1932 lub 1933 na ogólni-
politycz. zowidach wiodzonych w Spale w 3-tychory
zespił zlotyzy etaty mekel w strielaniu z karabinu
sportowego) w 1939 na stanowisku szefa kompanii.
Od wiosna 1939 zamieszkała w Piotrkowie.
Nadal pracowała jako nauczycielka. Od wiosna
1941 uczyła dzieci na kompletnych leżnego nauczania
zakresowi Hormonachizacji.

D.Ku. E9001. Opracowane w. Kozłowski T: 2454 (WSC)

FUNDACJA
ZBIETY ZACHY
Od listopadu 1941 v ZWZ - AK přešel na jálo
Tajemníka komendanta Okraju. Od 1942 v WSK
na stacionární zastupení skupiny WSK Okraju
H. Hermanowski, začal v "Pisoch".
Obrátit kano 29 listopadu 1944. Kypieroval
do obam v Stetnagorsku. Dohma parovlá
v Sycum 1944. Mische v Blatynstoku.
Do prvejice na emeryng v 1972 naučené kús
zort v I. díle Opolemka dla Bratryng. Zastepce dyb.
by siloty.
Odruce, rone KH one SKZZM
~~Dotum do obijóv PR kintost 5.101~~ X

i

T 2151/WSK^{KG}

AK

Okr. B-stok

Koniewska Zofia
zam Okrto - Kutak

inf: Cz. Hulske tecnia 247-M / Zagr. Wpommie-
nia z piętnastu lat walcuści str XVIII

wente →

Bolno 12/2013

nr 1411

Kraków konspiracyjny i Białystok łączy jedno nazwisko: Emila Fieldorfa, "Weller", "Maj", "Waluś", "Nil", pułkownik, Komendant Obszaru Białystok. Jego jedyną łączniczką w okresie koniec września 1941r, początek października do 22 lipca 1942 roku była Zofia Krajewska, "Władka", po mężu Około-Kużak, córka Wincenty i Stanisława. Pełniła ona funkcję zastępcy szefa Wojskowej Służby Kobiet w Sztapie Okręgu Białystok. W tym czasie Emil Fieldorf używał następujących pseudonimów: "Anna", "Topór" (Dane nigdzie nie publikowane.) Zofia Krajewska Około-Kużak, ur. 25 maja 1910 w Ostrów Mazowiecka. Jest z wykształcenia historykiem i mieszka w Białymstoku. Została odznaczona ~~muzam~~ Krzyżem Walecznych w 1944 roku w rozkazie Lista Nr III, poz. 151. ppor. czasu wojny. Aresztowana 29 listopada 1944r. przez NKWD, wywieziona do obozu w Stalinogorsku z dużą grupą współpracowniczek konspiracyjnych. Do kraju powróciła w połowie stycznia 1946r.

T. 2151 Ink

k7

PIOK ZWZ-PA
Białystok

KRAJEWSKA Zofia

ur. 1910 zam. Około-Kutak
ps "Władka" ppor. AK. Łęczniczka
ptk/gen. Augusta E. Fiedorfa - komendantka
Obszaru " zwz AK - Białystok. Zastępczyni
szefa WSK. Więzieni Łagru nauczycielka
Odznaczona Krzyżem Walecznych w 1943
, Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieciami 1943

Zob.

Sylwetki Kobiet Żołnierzy
Fundacja, Archiwum, Muzeum
Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej
Służby Polek

D Rut.
2002

str. 184, 185, 186, 187, 188

i

k8

PWK, ZHP

AK

B-stok

Krajowa Okręgowo-Kulski

1/1 Władysław

1939

1945

inf: Sybirak nr 32, kwiecień 2004.

Z: Krajowa Okręgowo-Kulski - Bytów, Tr. Armii
Gen. J. Fieldorfa str 85-81
Bibl. FAPAK
Boh. 8/2004

i

kg PWK
ZHP
AK
Bielsztok

mgr. Krzysztof Około - Kutak
"Władca"

Subirak 32 z 2004 r. Janusz Lurkowski - Ppor
czasu wojny mgr. historyk Zofia Krzyżowska
Kutak ps. "Władca"
Boh. III 2004

i

T 2151/WSK 410

AK

Obs. Białystok
Sturonielee

Pracownia Obrotowa Zofia

"Władza"

zarejestrowana XII/44 (452) na ulicy

inf: Lista istnienia AK zarejestrowanych przez
NKWD 1944-45r. Lp. 147. Tealia G. Mabe

B. km VIII 04

i

T 2151/WSK

AK

B - stole

Zofia Krzyżewska
"W Stadle"

korzystając z przelotu kontaktowego
w mieszkaniu Jana Perkowskiego
ul. Wasiliewskiego 40 - Tęczyń
z "Boonstawem" w Stodupstawem Kaufman

inf: C. Moke - lista z 15.1.97

Bahn X 104

T. 2151 / WSK

QWK
AK
Białystok
- WSK

KRAJEWSKA Zofia

zaim. Okoto - kutale

ps. „Władka”

VI. Fotografie

1. fot. po wojenke, siełki przy domu, Białystok 2001 r., kolor (12.5 x 8) szt. 1
2. Cz. Hake i Zofia Krajewska przy stole, Sylwester 2001 r. Białystok, kolor (12.5 x 8) szt. 1
3. W swoim domu z siostrą, Białystok 2001 r. kolor (12.5 x 8) szt. 1
4. Zdjęcie pomnika Z. Krajewskiej, Białystok [b. ol.], kolor. (12.5 x 8) szt. 1
5. Zdj. lepitym. [b. ol.], kreso, szt. 1

7. szt.

fot. porysata J. Hake 18. IX 2007 r.
prac. Z. Świej 2013 r.

1. WSK
Teishi osobowe

2. T. 2151 / WSK

3. Ksero

4.

5. KRAJEWSKA
zam.
OKOTO - KWIĄK

6. [1938r.]

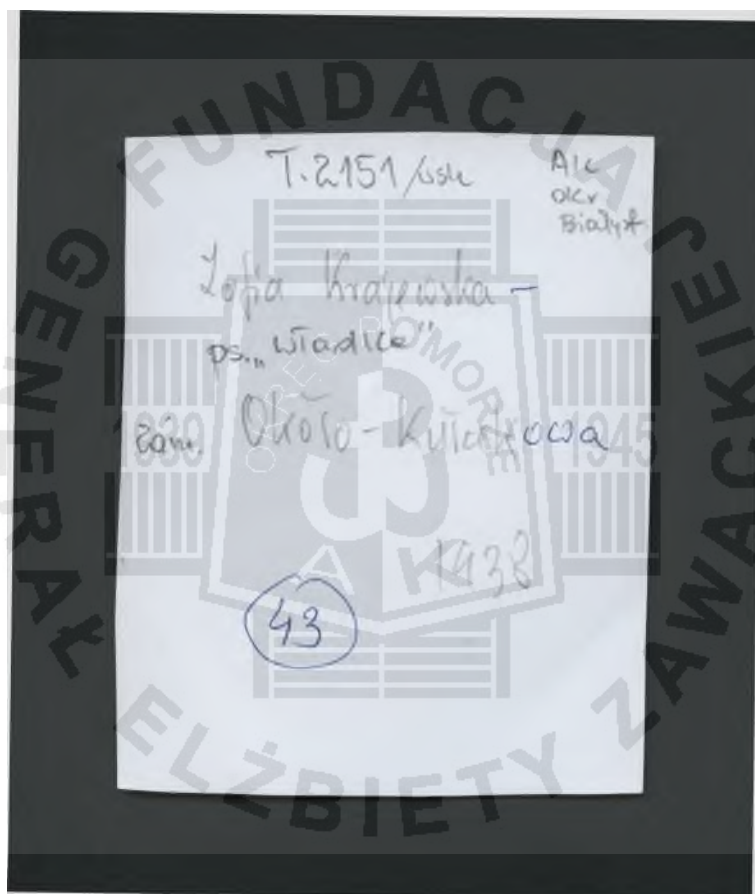
7. brak

8. Uwagi:
braku opisu fol.

Z. Sinf.

T. 2.15.1 / Gde

Alc
ocv
Bialy

Zupa krajaska -
ps. Wladka

Os. Okolo - Kuczkowska

43

1)

Luftkreuzerha -
Ochota Ks. t. k.
i mosty

Białystok 11 sierpnia 2004 r.

3)

Białystok 11.08.2001r. w swoim domu.

siostrzy 2001r.

4)

3)
dopisek krajiska - Ghs B - ka. tek
w swoim obrotu i ul. Pietresze
Bielon stolu
Pietresze du. h. i. e.

Białystok 11 sierpnia 2001 roku

2)
jth dr Czesław Heke
Izopie Krzyżoshe-Christokateh
Pracystoh-Sylwester 2001r

Do teści

plk dr. Czesław Hake

pr Lidia Knejska -

Okulista 7 fotografii

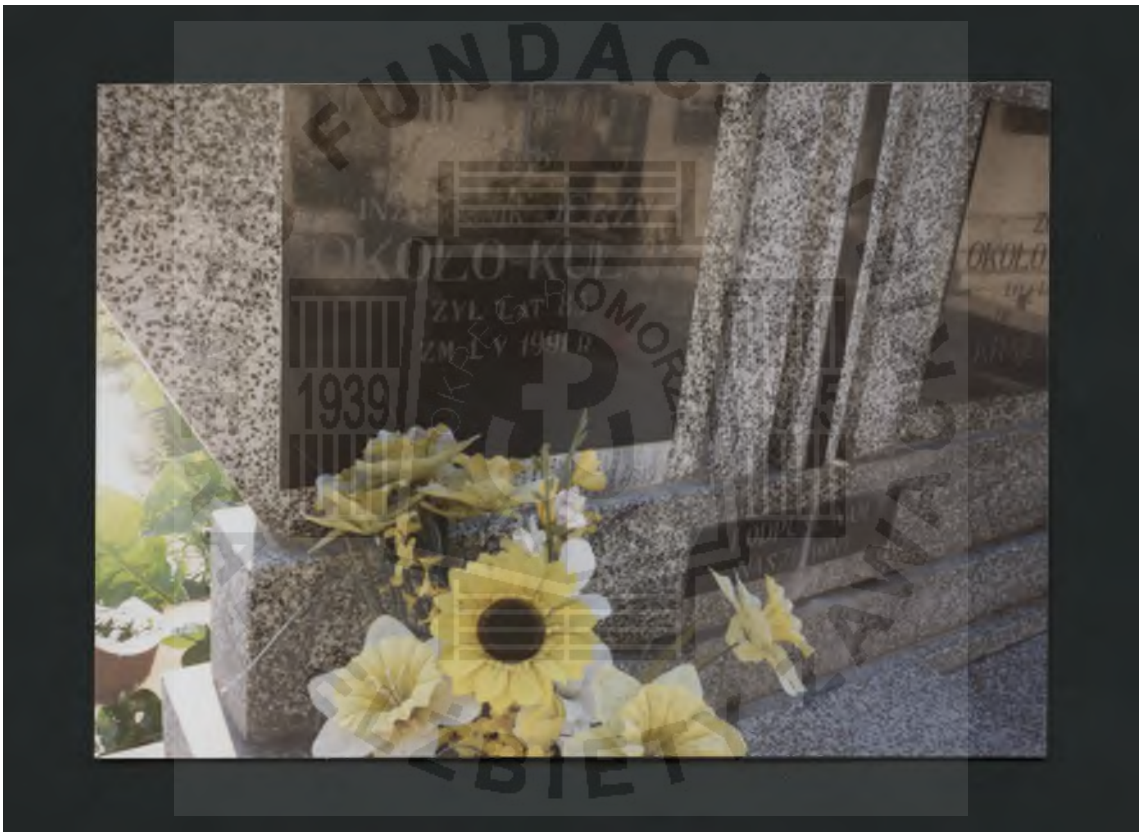
Okocim - Kuźnik T. 2751

Przyjęte 1945

Lopis Krajńska „Stadke” -
Ochot - Kartek z ce kart Ohoff.
W SK Bietystok

T. 2151/WSK

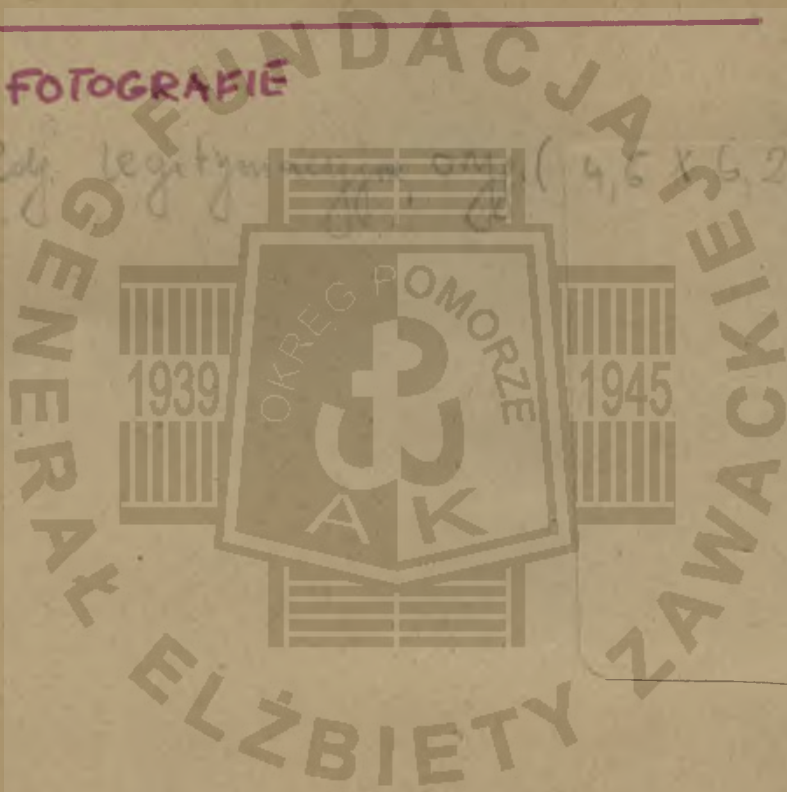
PWK
Ak Białystok

KRAJEWSKA Zofia

Zam. Około-Kułgak
ps „Włada”

VI. FOTOGRAFIE

1. Zdjęcie legitymacji (4,5 x 6,2) cm

KRAJEWSKA Zofia